

Dopis

Karolína Stehlíková

Milý Pavle,

je to už deset let, co absentuješ na tomto světě. Mám potřebu shrnout ti, co se zatím událo na katedře především v souvislosti s odchodem prof. Júlia Gajdoše, protože toto drama, v němž jsi měl roli hrdiny (nebo hlavního padoucha – závisí na perspektivě), mělo pokračování. Po katastrofě následoval totiž epilog. S dovolením shrnu fakta (stejně tak jako my všichni mám tendenci zapomínat a je třeba zachovat tyto informace pro příští generace). Odchodem Júlia Gajdoše vyvrcholil několikaměsíční spor o směřování katedry. To však nebyl jediný důvod, kvůli němuž se na začátku roku 2006 začali zaměstnanci, postgraduanti i studenti tehdejšího Ústavu pro studium divadla a interaktivních médií bouřit. Dalším důvodem vzpoury byla touha po zdravých studijních a pracovních podmínkách bez mobbingu. Ve třetí řadě šlo o principiální spravedlnost v souvislosti se studijními výsledky Tomáše Gajdoše, syna J. Gajdoše, jenž na naší katedře studoval za nemorálních podmínek. Konflikt profilující se primárně jako konflikt o směřování oboru (převažujícími výtkami bylo, že z teoretického oboru se stává obor praktický, zpřetrhávají se dlouho budované vazby se specialisty, v plánování výuky vládne nekonceptnost) vygradoval do té míry, že se z katederní a fakultní úrovně postupně přesunul na úroveň celouniverzitní. Nakonec byl korunován šetřením kontrolního odboru, který odhalil, že J. Gajdoš ovlivňoval studium svého syna mimo jiné tím, že ho sám klasifikoval a byl i vedoucím jeho diplomové práce. Byly z toho vyvozeny důsledky v podobě odvolání z funkce vedoucího ústavu ke 31. 3. 2006.¹ V sobotu 1. 4. 2006 vyšel v regionální příloze *Mladé fronty Dnes* článek Ivany Svobodové „Učitel falšoval synovy výsledky“. Július Gajdoš zastával na celou věc jiný názor, a proto podal 15. 6. 2006 dvě žaloby na ochranu osobnosti proti prof. PhDr. Petru Fialovi, Ph.D. a prof. PhDr. Josefu Krobovi, CSc. Žalobou chtěl dosáhnout nařízení povinnosti soudem, aby se mu oba žalovaní

1 Viz článek Děkan Filozofické fakulty odvolal vedoucího divadelní vědy. On-line verze časopisu Muni.cz. ISSN 1801-0814. Dostupné online na: <https://www.online.muni.cz/udalosti/420-dekan-ff-odvolal-vedouciho-divadelni-vedy> (citováno 1. 8. 2017).

omluvili osobním dopisem (ve znění navrženém žalobcem) a omluvu požadovaným způsobem zveřejnili.

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 16. 10. 2009 byla žaloba v celém rozsahu zamítnuta, a to pro nedostatek pasivní legitimace. Žalování byli totiž jako fyzické osoby Petr Fiala a Josef Krob, avšak oba žalovaní, v postavení rektora MU a děkana FF MU, činili právní úkony – právně jednali jménem Masarykovy univerzity (tu tedy měl žalobce žalovat). Dne 3. 12. 2009 podal žalobce proti rozsudku odvolání. Dne 9. 6. 2010 potvrdil Vrchní soud v Olomouci svým rozsudkem rozsudek Krajského soudu v Brně ve věci. Oba rozsudky nabyly právní moci dne 19. 7. 2010.

Pro naši katedru (tehdy ústav) skončila celá záležitost mnohem dříve. V době, kdy ses rozhodl odejít z tohoto světa, byl už Ústav pro studium divadla a interaktivních médií transformován v Kabinet divadelních studií při Semináři estetiky a coby pověřený vedoucí mu šéfoval náš kolega (další z protagonistů tehdejšího sporu) Pavel Drábek. V roce 2011 se Katedra divadelních studií od Semináře estetiky osamostatnila. V letech 2013–2017 vedla katedru prof. Margita Havlíčková, kterou na této pozici v září roku 2017 vystřídal kolega David Drozd.

Július Gajdoš působil za posledních deset let na několika vysokých školách. V dnešní době je rektorem Art & Design institutu, což je podle internetových stránek 1. soukromá vysoká škola uměleckého výtvarného zaměření v České republice. Svůj svižný pohyb po vzdělávacích institucích vydává Július Gajdoš za svou přednost.²

Myslel by sis, že po deseti letech už vášně vyhasly. Opak je pravdou. Jak jsem užasla, když jsem v roce 2016 zaznamenala v internetovém literárním časopise *Iliteratura* recenzi na román Júlia Gajdoše nazvaný *Vyslanci Brna* publikovaný roku 2015 nakladatelstvími Aula a Kant (SOUKUP 2. 12. 2015). V recenzi byl uveden i krátký výňatek: „Kostrbova pracovna byla protáhlá jak štrúdl, na jednom konci měla třídlílné okno, skrze které proudilo světlo, to někdy s jistou škodolibostí oslepovalo návštěvníky...“ Pracovna profesora Srby přede mnou vyvstala s průzračnou jasností. Hle, klíčový román, v němž se všichni dočteme, jak to skutečně bylo. Hlavou mi běželo mnoho otázek. Bude to literárně kvalitní? Dozvíme se, jak všechno viděla druhá strana? Bude to zábavné? Na odpovědi jsem naštěstí nemusela čekat dlouho. Profesorka Štuflíková (vlastním jménem Eva Stehlíková) knihu obratem zakoupila, přečetla a poslala ji kolovat po katedře. Většina lidí byla zhnusena odpudivým pamfletem, někdo fascinovaně pročítal pokroucený obraz reality, někdo se pídil po literárních kvalitách, někdo tomu vůbec nerozuměl, protože v roce 2006 chodil na základní školu a vůbec se v tom nevyznal. Padl návrh věnovat knize jeden disertační seminář. Nejen pro osvětlení kontextu, ale také pro to, abychom si objasnili, jak je to s prostupností fikčních světů a reality, jak ve své recenzi případně naznačil Pavel Janoušek (JANOUSĚK 6. 10. 2016).

Asi by tě zajímalo, co se v této knize o nás, kteří jsme tehdy na katedře působili či studovali, píše. Obraz je to podle očekávání nejhorší možný. Všichni jsme vylíčení jako odporní lůzři. Zprvu neškodní nebo komičtí, později nebezpeční podrazáci. Varovně

2 „Dlouholetý, zkušený a erudovaný vysokoškolský pedagog, který působil na více než dvacítce univerzit a uměleckých škol v Evropě i na americkém kontinentu.“ Citováno podle <http://www.artdesigninstitut.cz/cz/institut/105/hlavni-vyucujici-profil-dilo> (citováno 1. 8. 2017).

předzvěsti se objevují ve větách typu: „Pořád jsou to žáčci, kůzlata. Ale pozor, jsou mezi nimi i tací, kteří se kdykoli mohou změnit ve vlčáky.“ (273) Autor nás neustále přesvědčuje, že má na svůj obraz právo: „Ať si říká, kdo chce, co chce, vyprávím svůj příběh. Jsem si vědom, že ne každému podle jeho vkusu. Není to fantazie. I když ne vždy jsem to tak docela já. (334–335) [...] Proto nebudu tvrdit, že mezi fiktivními postavami a skutečnými lidmi je JAKÁKOLI PODOBNOST ČISTĚ NÁHODNÁ. Pozor nejsou to kopie. Podobají se mimeticky – na základě možného.“ (336) Rozumím-li tomu správně, jsou tu tedy zobrazeny jmenované osoby, jak je vidí zraněné autorovo ego, je jim přidělena role v pimprlovém divadle a velký demiurg je manipuluje a mluví za ně. Zařazuje také dlouhé subjektivní popisy jednotlivých postav, v nichž se neštítí ničeho. V takových momentech splaskne bublina románu z literárního prostředí a z díla se stává prostý hanopis.³

Prvnímu popisu tvé osoby jsou věnovány 4,5 strany (346–351). „Eineklieine byl vysoký, štíhlý a snaživý.“ Zvláštní pozornost je věnována tvým fyzickým i duševním kvalitám. Umným propojením tvé zženštilosti s psychickou nestabilitou sugeruje autor od počátku představu, že máme před sebou fragilní bytost, která skutečnost, že takto působí na okolí, využívá cíleně manipulativně. Důležitou složkou tvé osobnosti je schopnost přesvědčivě lhát. Epizoda vylíčená na stranách 368 a 373–376 je manévrem, jak podkopat tvoji důvěryhodnost. Na straně 376 přichází vylíčení dalších tvých tehdejších kolegů Hadrábka, Chrustova a Lobdičky sarkastickou zkratkou. Začíná být nad slunce jasné, že takto špatně sestavená stáj věští zásadní debakl.⁴ Na s. 389–390 líčí autor tvůj první pokus o sebevraždu, přikládá svou teorii o tom, co za ní bylo (půda proto, aby hlavní zosnovatel spiknutí byl diskreditován, je řádně pohnojena). Tyto pasáže zarazí nejvíce. Autorovi se vůbec nepřičí napadat člověka, který se nemůže bránit. Že se tento člověk ve vzpomínkách jednotlivců jeví úplně jinak, je pak jen dokladem autorovi záštiplnosti.

Na straně 391 vystupuji já a dozvídám se o sobě, že jsem byla přijata k doktorskému studiu, aby se mi za a) dostalo satisfakce za jakýsi dávný konflikt s profesorem Kostrbou, b) aby se na ústavu vyvážil počet studentů, kteří jsou vůči někomu z pedagogů v příbuzenském vztahu.⁵ Jak se ukáže o pár vět dál, kvalifikace to byla stejně nedostatečná, protože jsem bohužel akademická nula. Zákeřnými akademickými nulami se ovšem kniha jen hemží, až to i nezaujatému pozorovateli musí být podezřelé, protože statisticky je to stěží možné. Poněkud mě rozladilo, že jsem nedosáhla na ultrazákeřnou škaredou akademickou nulu, což je kategorie, kterou obsadily některé mé kolegyně (nejen že jsou hloupé a podlé, ale ještě ke všemu jsou ohavné). Viz např.: „Má hezkou postavu, trochu

3 Srov. též recenze MERENUS, Aleš. Brněnské obludarium. *H70*, 16. 8. 2016. Dostupné online na <http://www.h7o.cz/brnenske-obludarium/> (citováno 30. 8. 2017).

4 Je zvláštní, že všichni tři nešťastníci schovaní za předzvědkami – pravými jmény doc. Pavel Drábek, doc. Petr Christov a dr. Libor Vodička – v oboru stále úspěšně působí.

5 Mám potřebu tvrzení J. Gajdoše rozporovat. Ad a) s prof. Srbou jsem nikdy žádný konflikt neměla, ad b) V roce 2000 jsem byla zaměstnaná na plný úvazek ve Středisku pro pomoc studentům se specifickými nároky MU. Výzva, abych se přihlásila k doktorskému studiu, skutečně vyšla od J. Gajdoše. Osobně se ale domnívám, že byla mezi jiným motivována snahou ošetřit podobu curricula v novém informačním systému Masarykovy univerzity, k čemuž se v počátcích zavádění systému hojně využívalo doktorandů.

kozí nohy, ale důstojnou chůzi a kalhoty lecos zakryjí“ (397) „škeble vypasená a babizna darmo jedná“ (444) a tak dále.

Na stranách 398–401 líčí autor „zdrucující recenzi“, které se dostalo tvé monografii od Vlasty Smolákové (SMOLÁKOVÁ 2004), se zjevným gustem ti z ní předčítá. Tady mě opravdu mrzí, že už se tě nemůžu zeptat, zda se tato scéna skutečně odehrála, nebo si ji autor zpětně celou vybájlil, aby tě ponížil alespoň dodatečně (v textu autor předčítání zvláště odsuzujících pasáží zdůvodňuje snahou vybídnout tě k polemické reakci, kterou jsi ovšem odmítl – ergo jsi takový slaboch, jak jsme se všichni domnívali, a s tebou my všichni ostatní, kteří kritiku promlčeli a nereagovali na ni).

V kapitole nazvané „V tunelu“ publikuje autor rozsáhlé pasáže z tvého otevřeného dopisu datovaného 8. 1. 2006 (Věc: Otevřený dopis jako vyjádření protestu), jenž jsi zaslal děkanovi a rektorovi, a který ve vyhocené situaci zafungoval jako katalyzátor. V e-mailu, který jsem od tebe dostala 9. 1. 2006, stojí: „Vážení kolegové, přeposílám vám otevřený dopis, který jsem dnes adresoval panu děkanovi a v kopii panu rektorovi MU. Připadám si jako ten první, který musí v bitvě vystoupit z lodi – někdo to být musí. Přeji dost nervů.“⁶ Následovala kolegiální lavina. K tvému vyjádření se posléze svými dopisy jednotlivě připojili Petr Christov, Margita Havlíčková, Petra Štěpánková⁷ (ta si ve skutečnosti na stav oboru stěžovala jako úplně první o půl roku dříve) a Pavel Drábek. Žádost o odvolání vedoucího ústavu sepsali navíc Libor Vodička, Petr Christov, Karolína Stehlíková a Klára Kovářová. Anonymně si stěžovalo také několik studentů (ty si je pamatuješ – byly to Zuzana Perůtková a Eva Stuchlíková. Svou stížnost chtěly normálně podepsat, ale když se s tebou přišly radit, dostal jsi o ně strach a přesvědčil je, ať si stěžují anonymně). Většina dopisů byla publikována na internetových stránkách <http://www.sweb.cz/Krasnohorska.E>⁸ a J. Gajdoš se k některým vyjadřuje i ve své knize.⁹

Pak už následoval výše zmíněný vývoj, který jsi ještě zažil. J. Gajdoš odešel, svítalo na lepší časy, atmosféra na katedře se uvolnila, všichni jsme rozkvetli. Také proto nás tvoje smrt tak zaskočila, vždyť tehdy mělo všechno teprve začít...

Karolína

P.S. soukromé. Jednou jsem se „uklikla“ a mail, v němž byly Fosseho hry, které sis vyžádal k přečtení, jsem omylem poslala nějakému jinému Pavlu Kleinovi. Ačkoli se jednalo – jak se záhy ukázalo – o zoologa, stali se z nás korespondenční přátelé a já s ním dodnes konzultuju zemědělská specifika v překladech beletrie. Jednou za čas se mi tak v poště objeví e-mail, jehož odesilatelem je Pavel Klein. Vždycky si na tebe vzpomenu.

6 Soukromá korespondence, archiv Karolíny Stehlíkové.

7 Za svobodna Petra Štěpánková, nyní Petra Ježková.

8 Jak praví jedno přísloví: Kdo se vrtá v ISu, dříve či později se naučí html kód.

9 O rok později si J. Gajdoš zřídil vlastní stránky <http://www.volny.cz/julius.gajdos/index.html>, kde průběh událostí vylíčil ze svého pohledu.

Bibliografie

- ART & DESIGN INSTITUT, s.r.o.. Hlavní vyučující. Profil a dílo. Dostupné online na <http://www.artdesigninstitut.cz/cz/institut/105/hlavni-vyucujici-profil-dilo> (citováno 1. 8. 2017).
- Děkan Filozofické fakulty odvolal vedoucího divadelní vědy. On-line verze časopisu *Muni.cz*. ISSN 1801-0814. Dostupné online na: <https://www.online.muni.cz/udalosti/420-dekan-ff-odvolal-vedouciho-divadelni-vedy> (citováno 1. 8. 2017).
- JANOŮŠEK, Pavel. 2016. Vyslanci Brna, nakladatelství Aula a Kant, Praha 2015. *Tvar* (6. 10. 2016): 162.
- MERENUS, Aleš. 2016. Brněnské obludárium. *H7O*, 16. 8. 2016. Dostupné online na <http://www.h7o.cz/brnenske-obludarium/> (citováno 30. 8. 2017).
- SMOLÁKOVÁ, Vlasta. 2004. Princip projevující se prázdnoty. *Divadelní revue* 15 (2004): 3: 62–66.
- SOUKUP, Daniel. Trpka pouť po univerzitách. *Iliteratura*, 2. 12. 2015. Dostupné online na <http://www.iliteratura.cz/Clanek/35661/gajdos-julius-vyslanci-brna-paradoxni-povaha-vzdoru> (citováno 25. 8. 2017).